

TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ORGANİK TARIM POLİTİKASINA UYUMU

Kürşat DEMİRYÜREK **Mehmet BOZOĞLU**
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 55139, Samsun

Sorumlu yazar: kursatd@omu.edu.tr

Geliş Tarihi: 11.10.2006

Kabul Tarihi: 16.07.2007

ÖZET: Türkiye’nin organik tarım ve gıda ürünlerinin en önemli ithalatçısı olan Avrupa Birliği (AB) ülkelerine olan ihracatını artırabilmesi için üretimle ilgili teknik konular yanında, mevzuatını da uyumlu hale getirmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’nin Avrupa Birliği organik tarım politikasına yasal ve kurumsal uyum durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Türkiye’nin organik tarım konusundaki mevzuatı büyük ölçüde AB’nin mevzuatı ile uyumlu olmasına rağmen, bu konudaki kurumsal düzenlemeleri ve yapısal reformları gecikmeksizin tamamlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Organik tarım politikası, Mevzuat ve kurumsal uyum, Avrupa Birliği, Türkiye

THE ALIGNMENT OF TURKISH ORGANIC AGRICULTURE POLICY TO THE EUROPEAN UNION

ABSTRACT: The European Union (EU) is the main market for Turkish organic agricultural and food products. Hence, the alignment of Turkish organic agricultural regulation to the EU has great importance. The main aim of the paper is to present the alignment of Turkish organic agricultural policy to the EU in terms of legal and institutional aspects. Although Turkey’s legislation on organic agriculture is generally aligned with the EU, Turkey should fulfill necessary institutional arrangements and structural reforms without delay.

Key Words: Organic agriculture policy, Legislative and institutional alignment, The European Union, Turkey

1. GİRİŞ

Son yıllarda organik tarım ve organik ürünler ticareti tüm dünyada hızla gelişmektedir. Bunda, özellikle gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin sağlık korunması ve üreticilerin çevrenin korunması konularındaki duyarlılıkların giderek artmasının etkisi bulunmaktadır. Organik tarım ürünlerinin talebi, özellikle kuzey yarımkürede (Batı Avrupa ve Kuzey Amerika) yoğunlaşmakta ve artan talebi karşılamaya yönelik organik tarım ürünleri arzının bir bölümü de gelişmekte olan ülkelere sağlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelere talebin yoğunlaştığı ülkeler arasında organik tarım ürünleri ticaretinin daha da geliştirilebilmesi, ihracatçı ülkelerin bölgesel ve uluslararası standartlar ile birlikte ilgili diğer yasal düzenlemelerine uyum sağlamasına bağlı bulunmaktadır.

Türkiye, organik tarımın ihracata yönelik olarak geliştiği, gelişmekte olan ülkelere tipik bir örnektir. Ülkemizde üretilen organik ürünlerin neredeyse %80’i ihraç edilmekte ve bunun da büyük bölümü AB ülkelerine yapılmaktadır. Bu yüzden, Türkiye’nin organik tarım ile ilgili politikalarını AB’ye paralel olarak geliştirmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada da Türkiye’nin AB organik tarım politikasının uyumu incelenmiştir.

Çalışmada, öncelikle organik tarım kavramından bahsedilmiş; dünya, AB ve Türkiye’de organik tarımın mevcut durumu ortaya konulmuştur. Daha sonra, AB ve Türkiye’nin organik tarımla ilgili mevcut standart ve yasal düzenlemeleri karşılaştırılmış ve Türkiye’nin AB organik tarım politikasına uyumu için yapması gerekli yasal ve kurumsal çalışmalar belirtilmiştir. Son bölümde ise konuya ilişkin genel sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

2. ORGANİK TARIMIN DÜNYA, AB VE TÜRKİYE’DEKİ DURUMU

Organik tarım çevrenin korunması amacıyla, kullanımına izin verilen organik girdi ve uygun tarım teknikleri yoluyla bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi, bunların işlenmesi, etiketlenmesi, kontrolü, sertifikalandırılması ve pazarlanmasına yönelik sürdürülebilir bir tarım şeklidir. Kısaca, organik tarım kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimidir (Demiryürek, 2000). Bu sürecin tüm aşamaları ulusal ve uluslararası geçerliliğe sahip kurallara göre yapılmakta ve bu standartlara uygunluk bağımsız kuruluşlarca kontrol edilerek, sertifikalandırılmaktadır. Bu sayede, organik ürünlere yönelik tüketici güveni sağlanmaktadır.

Organik tarım dünyada 120 ülkede, yaklaşık 31.5 milyon hektar alanda ve 622 782 tarım işletmesinde uygulanmaktadır. Yirmi beş üyeli AB’nde ise 144 bin tarım işletmesi tarafından yaklaşık 6 milyon hektar alanda (toplam tarım alanlarının %3.5’i) organik tarım yapılmaktadır (Yussefi, 2006). Organik tarım ve gıda ürünleri ticaretinin dünyadaki payı her ne kadar küçük (%1-4) olsa da, yıllar itibariyle hızlı bir gelişim trendi göstermektedir. Organik ürünler ticaret hacmi, 1996 ile 2000 yılları arasında 1.3 kat artarak 21.5 milyar dolara erişmiştir (Demiryürek, 2004). Günümüzde ise bu ticaret hacminin 25 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmekte (Yussefi, 2005) olup, bunun %52’si batı Avrupa, %45’i kuzey Amerika ve %3’ü de Okyanusya’dadır (Sahota, 2005).

Türkiye’de de organik tarım hızla gelişmektedir. 1980’li yılların ortalarından itibaren Avrupalı organik tarım firmalarının öncülüğünde sözleşmeli tarım sistemi ile ihracata yönelik olarak kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı ve fındık ile başlatılan organik

üretim (Demiryürek, 2004), günümüzde işlenmiş organik ürünlerin de katılımıyla 205'e ulaşmıştır. Türkiye'de halen 14 401 sertifikalı üretici, 20 3811 ha alanda organik tarım yapmaktadır. Türkiye organik ürünler sektöründe Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB)'nce yetkilendirilmiş 3'ü yerli ve 6'sı yabancı olmak üzere toplam 9 kontrol ve sertifikasyon kuruluşu ve kayıtlı 236 çeşitli (üretici, işleyici, pazarlayıcı vd.) firma bulunmaktadır. Organik ürünlerin iç pazarı ise, büyük illerimizdeki birkaç müstakil satış yeri ve süpermarketlerdeki bölümler ile sınırlıdır (Anonymous, 2006a). Ancak, son yıllarda organik hayvancılığa yapılan yatırımlar dikkat çekmektedir (Demiryürek ve Güzel, 2006)

Türkiye, dünyada en fazla organik üretim alanına sahip 30. ülke olmasına (Yussefi, 2006) rağmen; toplam tarım arazisinin sadece %0.8'inde organik tarım yapılmaktadır. Bunun 2013 yılında %3 ve 2020'de %8 olması hedeflenmektedir. Türkiye'nin organik tarım ve gıda ürünleri ihracatı dalgalanan bir artışla 2005 yılında 26.3 milyon dolara çıkmıştır. Ancak, dünya organik ürünler pazarında Türkiye'nin payı %1'in de altındadır. Türkiye'de üretilen organik ürünlerin başlıca pazarı AB ülkeleridir. Bunlar arasında Almanya (%37.3), İngiltere (%9.4), Hollanda (%7.7), İsviçre (%7.4), Fransa (%6.8) ve İtalya (%5.4) ön sıralarda yer almaktadır (Anonymous, 2006a).

3. ORGANİK TARIMLA İLGİLİ GENEL DÜZENLEMELER

3.1. Dünyadaki Genel Standartlar

Organik tarımla ilgili dünyada genel olarak uluslararası kuruluşlar tarafından ortaya konulmuş ve geçerliliği olan çeşitli standartlar bulunmaktadır. Ayrıca, önemli ithalatçı ülkelerin ulusal standart ve mevzuatları da uluslararası alanda geçerliliğe sahiptir ve ihracatçı ülkeler bunlara uymak zorundadır. Bunun yanında, neredeyse her ülkenin kendine özgü ulusal mevzuatı da bulunmaktadır.

Uluslararası standartlar arasında Uluslararası Organik Tarım Hareketi Federasyonu (IFOAM)'nın "Organik Garanti Sistemi" olarak adlandırılan temel standartları (Anonymous, 2006b) öncelikle dikkati çekmektedir. Bunun yanında Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nın ortaklaşa oluşturdukları genel standartlar (Codex Alimentarius) içinde organik tarım standartları (Anonymous, 2006c) da bulunmaktadır. Organik tarımla ilgili uluslararası birçok kuruluş içerisinde dikkati çeken ve genel kabul görmüş bir başka standart da Demeter Uluslararası Standartları'dır (Anonymous 2006d). Çalışmamızın ana konusunu oluşturan AB organik tarım mevzuatı (AB Konsey Tüzüğü 2092/91) (Anonymous, 2006e) da uluslararası geçerliliğe sahiptir.

Uluslararası ticarete geçerliliği olan mevzuatlara örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri Tarım Dairesi (USDA)'nin Ulusal Organik Programı (NOP) (Anonymous, 2006f), Japon Tarım Standartları (JAS) (Anonymous, 2006g), Kanada Ulusal Organik Tarım

Standartları (Anonymous, 2006h) ve Avustralya Organik Sertifikası (ACO) (Anonymous, 2006i) belirtilebilir.

3.2. AB'nin Organik Tarım Mevzuatı

AB'de organik tarımla ilgili temel mevzuat, Tarımsal Ürünlerin Organik Olarak Üretilmesi ve Tarımsal Ürünler ile Gıda Maddelerine İlişkin göstergeleri veren 24.07.1991 tarih ve 2092/91 (ECC) sayılı Konsey Tüzüğüdür. Bu tüzükte 2004 yılına kadar 29 farklı Konsey ve Komisyon Tüzüğü ile değişiklik ve eklemeler yapılmıştır. Bununla birlikte, Birliğin yeni üye olan ülkelerin uyumlarının sağlanmasına yönelik ek düzenlemeler de yapılmıştır (Anonymous, 2006e). Söz konusu Tüzükte ilgili organik olmayan tarımsal ürünlerin orijinleri ile üçüncü ülkelerden AB'ne organik ürünlerin ithalatını düzenleyen hükümler de bulunmaktadır (Anonymous, 2006i).

3.3. Türkiye'nin Organik Tarım Mevzuatı

AB'nin 2092/91 sayılı Konsey Tüzüğü (Anonymous, 2006e)'nü esas alarak hazırlanan, 18.12.1994 tarih ve 22145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik" (Anonymous, 1994), 29.06.1995 tarih ve 22328 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan düzeltme metni ile değiştirilmiştir (Anonymous, 1995).

Söz konusu mevzuat daha sonra AB mevzuatında 1991 yılından sonra yapılan değişiklikleri içerecek şekilde güncellenmiş ve "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" 11.07.2002 tarih ve 24812 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonymous, 2002a). "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkındaki Yönetmelik" 22.08.2003 tarih ve 25207 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır (Anonymous, 2003a). Günümüzde ise 03.12.2004 tarih ve 25659 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5262 sayılı "Organik Tarım Kanunu" (Anonymous, 2004a) ve 10.06.2005 tarih ve 25841 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" (Anonymous, 2005a) geçerlidir.

Ayrıca organik tarımla dolaylı olarak ilgili çok sayıda kanun ve yönetmelikler bulunmaktadır. Bunlar; 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun (Anonymous, 2004b), 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu (Anonymous, 1957), 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu (Anonymous, 2001a); 4342 sayılı Mer'a Kanunu (Anonymous, 1998), 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu (Anonymous, 1986), 1734 sayılı Yem Kanunu (Anonymous, 1973), 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu (Anonymous, 1971), 4703 sayılı, Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun (Anonymous, 2001b)'dur. İlgili yönetmelikler ise Kimyasal Gübre Denetim Yönetmeliği (Anonymous, 2002b), Tarımda

Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik (Anonymous, 2004c) ve Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral, Özel, Mikrobiyal ve Enzim İçerikli Organik Gübreler ile Toprak Düzenleyicilerin Üretimi, İthalatı, İhracatı, Piyasaya Arzı ve Denetimine Dair Yönetmeliktir (Anonymous, 2004d).

3.4. AB ile Türkiye'nin Organik Tarım Mevzuatlarının Karşılaştırılması

AB'nin organik tarım konusundaki mevzuatı - 2092/91 sayılı organik tarım ile ilgili temel Konsey Tüzüğü ve buna ilişkin günümüze kadar yapılan düzenlemeler (Anonymous, 2006e)- ile Türkiye'nin organik tarımla ilgili mevzuatının uyum durumu -5262 sayılı Organik Tarım Kanunu (Anonymous, 2004a) ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik (Anonymous, 2005a)- Çizelge 1'de ortaya konulmuştur.

Çizelge 1. Türkiye'nin AB organik tarım mevzuat uyum durumu (Droop, 2005; Anonymous, 2006j)

Mevzuatı uyumu durumu	Mevzuat konusu
Benzer, özdeş veya eşdeğer olan maddeler	<ul style="list-style-type: none">• Kapsam (Madde 1)• Koruma (eşanlamlılık) (Madde 2)• Kuralların uygulanması (Madde 3)• Tanımlar (Madde 4)• Etiketleme (Madde 5)• Üretim (Madde 6 ve 7)• Kontrol (Madde 8 ve 9)• İşaret ve logolar (Madde 10)• İthalat (Madde 11)
Sağlanamayan ve karşılaştırılmayan maddeler	<ul style="list-style-type: none">• Malların serbest dolaşımı (Madde 12)• İdari konular (Madde 13-16)
Benzer, özdeş veya eşdeğer olan ekler	<ul style="list-style-type: none">• Gübreleme (Ek II, A)• Bitki koruma (Ek II, B)• Geçiş süreci (Ek I, A)• Doğadan toplayıcılık (Ek I, A)• Hayvansal üretim (Ek I, B)• Arıcılık (Ek I, C)• Kullanımına izin verilen ürünler (Ek II)• Minimum kontrol gereksinimleri (Ek III)• Yetkili otoriteye bildirilmesi gerekenler (Ek IV)• İşlenme (Ek VI)• Hayvansal üretim (Ek VII)• Minimum alan (Ek VIII)
Benzer ancak eşdeğer olmayan ekler	<ul style="list-style-type: none">• İşaret ve logolar (Ek V)

Buradan ülkemizdeki mevcut organik tarım mevzuatının, AB Konsey Tüzüğü maddelerinin birçoğunu karşıladığı anlaşılmaktadır. Bir başka anlatımla, Tüzüğün maddelerinin birçoğu ülkemiz ilgili mevzuatınca benzer (similar), özdeş (identical) veya eşdeğer (equivalent)'dir. Sadece organik tarım ve gıda ürünlerimiz Topluluğa üye ülkelerin

ihracatçılarının sorumluluğunda AB'ne ihraç edilebilmektedir (2092/91 sayılı Konsey Tüzüğü madde 11 bent 1). Ancak, organik ürünlerimizin henüz Birlik içinde serbest dolaşım hakkı sağlanamamıştır (söz konusu Tüzük madde 12). Bunun yanında ilgili Tüzüğün 13 ila 16. maddelerinde yer alan idari ve yönetsel konular karşılaştırılmayacak niteliktedir. Bir başka anlatımla, genel olarak AB'nin kendi içinde, kendilerini bağlayan, organik tarımın yönetsel işleyişiyle ilgili konulardır. Diğer taraftan, AB'nin söz konusu Tüzüğü'nde yer alan eklerin de bir çoğu ülkemiz mevzuatınca benzer, özdeş veya eşdeğer niteliktedir (Anonymous, 2000; Anonymous, 2006e; Anonymous 2006j).

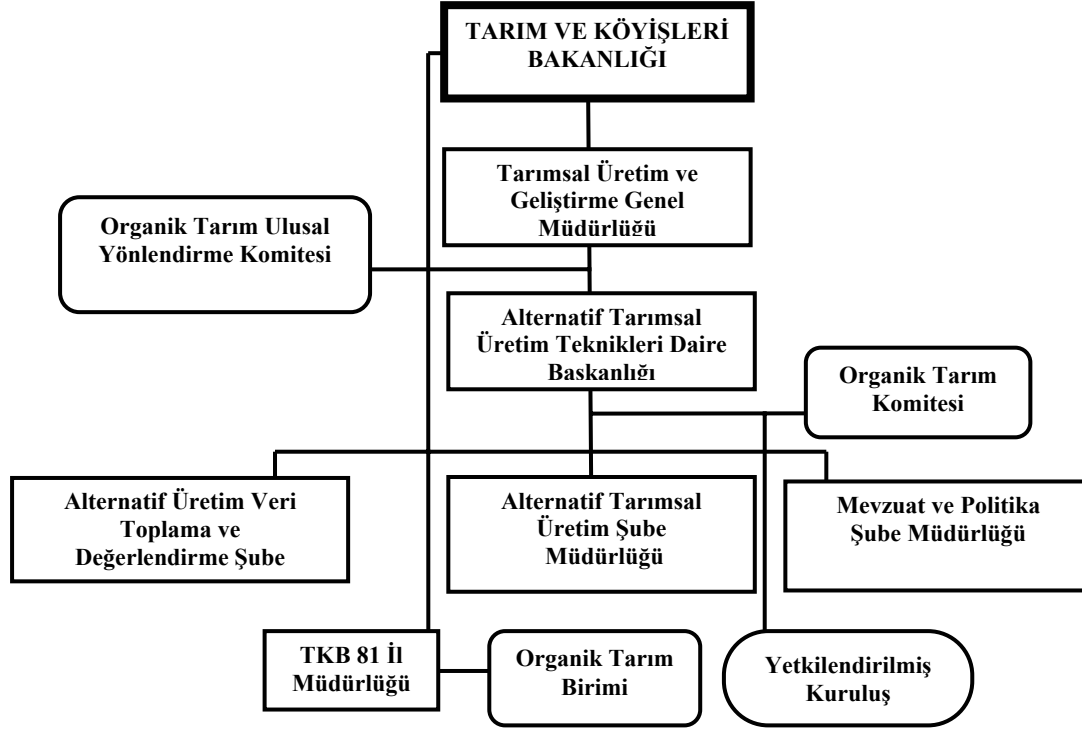
Sonuç olarak, Türkiye'nin AB organik tarım mevzuatına yasal açıdan büyük ölçüde uyum gösterdiği söylenebilir. Sağlanan yasal uyumun ilgili kuruluşlar (özellikle TKB) tarafından uygulayabilmesi için gerekli kurumsal yapılanmanın tamamlanması konusunda da gerekli çalışmalara devam edilmektedir.

3.5. Türkiye'nin Organik Tarımla İlgili AB'ne Uyum Çalışmaları

AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin 24.07.2003 tarih ve 25178 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Türkiye Ulusal Programı (Anonymous, 2003b)'nda tarım başlıklı öncelikler listesinde yer alan yatay konulara ilişkin düzenlemelere uyum doğrultusunda Organik Tarım Kanunu ve ilgili yönetmelik çıkarılmıştır. Buna göre, TKB organik tarımla ilgili uyum çalışmalarının yürütülmesi ve yasal mevzuatın uygulanması ile doğrudan sorumludur. AB yasal düzenlemelerine uyum açısından bu tarihten itibaren gerek Bakanlık gerekse Tarım İl Müdürlükleri bünyesinde kurumsal düzenlemelere gidilmiş, çeşitli çalışmalar yapılmış ve ileriye yönelik çalışmalar da yürütülmektedir.

Şekil 1'den görüldüğü gibi kurumsal yapılanma açısından TKB Tarımsal Üretim Geliştirme Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Alternatif Tarımsal Üretim Teknikleri Daire Başkanlığı'na organik tarımla ilgili eğitim, denetim, mevzuat hazırlama, yürürlüğe koyma, veri tabanı oluşturma ve ulusal düzeyde organik tarım projeleri hazırlama ve uygulama konularında çalışmalar yürütülmektedir. Merkezde kurulan Organik Tarım Komitesi organik tarımla ilgili konularda bir karar alma organı fonksiyonu görürken; Ulusal Organik Tarım Yönlendirme Komitesi ise bir danışma kurulu niteliğindedir. Denetimi alanda etkinleştirmek amacıyla da Tarım İl Müdürlükleri bünyesinde Organik Tarım Birimleri oluşturulmuştur (Anonymous, 2006a).

TKB'nce AB organik tarım mevzuatına uyum sağlanması kapsamında yukarıda değinilen kurumsal yapılanma çalışmaları yanında, hâlihazırda yapılan ve yapılması planlanan çalışmalara aşağıda değinilmiştir.

Şekil 1. TKB organik tarımla ilgili organizasyon şeması (Anonymous, 2006a)

Merkez ve Taşra Organik Tarım Birimleri (OTB) personelinin eğitimleri devam etmektedir. Tarım İl Müdürlüklerinde organik tarıma yönelik hizmet içi eğitimler yapılmaktadır. TKB'na bağlı araştırma enstitülerinde organik tarıma yönelik araştırmalar yürütülmektedir. OTB elemanlarınca üreticilere yönelik periyodik eğitimler verilmektedir (Anonymous, 2006a).

Organik tarım uygulamaları konusunda Bakanlık yurtdışından danışmanlık desteği almayı planlamıştır. Bu kapsamda, AB Türkiye Delegasyonu Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı çerçevesinde "Organik Tarımın Geliştirilmesi ve AB'ye Yasal Uyumu" adlı proje uygulanmaktadır. Toplam bütçesi 1.26 milyon Euro olan projenin Kasım 2007'de tamamlanması öngörülmektedir (Anonymous, 2006k).

TKB web sitesinde organik tarım portalı oluşturularak, organik tarımla ilgili çeşitli konularda bilgi sağlanmakta ve gelişmeleri duyurmaktadır. Organik Tarım Kanunu ile birlikte her ay radyo ve televizyonlarda üretici ve tüketicilerin bilinçlendirilmesine yönelik en az 30 dakika organik tarım hakkında eğitici yayın yapılması sağlanacaktır. TKB ve ilgili sivil toplum kuruluşlarınca, üretici ve tüketicilere yönelik çeşitli eğitim, konferans ve seminerler gerçekleştirilmektedir. Üniversitelerin ders programlarında organik tarım dersleri yer almaktadır. Üretici birliklerinin kurulmasına yönelik destekleme çalışmaları sürdürülmektedir. İhracatı geliştirmeye yönelik firmalara uluslararası pazarlara ilişkin bilgi sağlanması ve pazarın çeşitlendirilmesine yönelik destek çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca, iç pazarı geliştirmeye yönelik pazar analizlerinin ortaya

konulması amacıyla Bakanlık, üniversitelerle işbirliğine gitmektedir.

Uyum çalışmaları çerçevesinde TKB bünyesinde organik tarım veritabanının oluşturulması için çalışmalar planlanmakta ve uygulanmaktadır. Faaliyet gösteren kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının bu ağa entegrasyonu sağlanacak ve bunların personeli, sektördeki yeni gelişmeler hakkında eğitilecektir. Bakanlık bünyesindeki kalıntı analiz laboratuvar altyapısı geliştirilerek, bir an önce uluslararası akreditasyona sahip olması için gerekli çalışmalar yapılacaktır (Anonymous, 2006a).

Avrupa Birliği Eylem Planı çerçevesinde özellikle baraj havzaları gibi hassas alanlarda organik tarıma geçilmesi ile ilgili 2003 yılının sonundan beri 13 baraj havzasında çiftçi eğitim çalışmaları sürdürülmektedir (Anonymous, 2006j).

25.04.2006 tarih ve 26149 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5488 sayılı Tarım Kanunu (Anonymous, 2006l)'nin 19. maddesinin (f) bendi gereğince erozyon ve olumsuz çevresel etkilere maruz kalan arazilerin korunmasını teşvik etmek amacıyla doğal bitki örtüleri, çayır-mera, ağaçlandırma yanında, buralarda organik tarım çalışmalarının desteklenmesi sağlanacaktır. Yine, (f) bendi gereğince "diğer destek ödemeleri" başlığında organik üretim desteği sağlanmaktadır.

Bu amaçla, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçilere yapılan Doğrudan Gelir Desteği (2005 yılı için 10YTL/da) yanında, organik tarım yapan üreticilere ek doğrudan gelir desteği (3 YTL/da) ödemesi yapılmaktadır (Anonymous, 2005c).

T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri'nce organik tarımsal üretime yönelik yatırım ve işletme kredisi verilmesine imkân sağlayan 25.02.2004 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile tarımsal kredilere uygulanan cari faiz oranından %60 indirimli olarak, azami 12 ay vadeli işletme ve 3 yıllık yatırım kredisi kullanılmaktadır. Bu uygulama 2005 yılında da genişletilerek sürdürülmüş ve işletme kredileri 12 aydan 18 aya; yatırım kredileri de 3 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır. Bu uygulamaya, 31.12.2005 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile 2006 yılında da devam edilmektedir (Anonymous, 2006a).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde 1980'lerin ortalarından itibaren ihracata yönelik olarak uygulanmaya başlanan organik tarımda, 1994 yılına kadar ihracat yapılan ülkelerin yönetmelikleri esas alınmaktaydı. AB'nin 1991 yılındaki Konsey Tüzüğü (2092/91) (Anonymous, 2006e) uyarınca Topluluğa organik ürün ihraç eden ülkelerin kendi ulusal mevzuatlarını çıkarmaları zorunluluğu getirilince, TKB çeşitli kurum ve kuruluşların işbirliği ile ilk kez 1994 yılında ülkemizde organik tarım yönetmeliğini hazırlamış ve çıkarmıştır. 2002 yılında ise ilgili yönetmeliğimiz, Topluluğun ilgili tüzüğünde yapmış olduğu değişiklik ve eklemeleri kapsayacak şekilde değiştirilmiştir.

Bu arada, 1995 yılında Türkiye teknik dosya hazırlayarak, Topluluğa doğrudan organik ürün ihraç eden ve bunların serbest dolaşımını sağlayan (2092/91 sayılı Topluluk Tüzüğü 11. maddenin 1. bendi gereği) üçüncü ülkeler listesine girmek için başvuru yapmış ve 2003 yılında başvurusunu güncelleştirerek, AB ile Türkiye mevzuatının uyumunu gösteren tabloyu sunmuştur. Ancak henüz ülkemiz bu listeye girememiştir.

Buna karşın, Topluluğa üye ülkelerin ihracatçıların sorumluluğunda, organik ürünlerin mevzuat hükümlerine göre (2092/91 sayılı Topluluk Tüzüğü 11. maddenin 6. bendi gereği) üretildiği ve sertifikalandığını kanıtlayan ithal yetki belgeleriyle Türkiye Topluluğa organik ürün ihraç edebilen ülkeler arasındadır. Bu üçüncü ülke statüsü ise belirli şartlar ve dönemlerde uzatılabilmekle birlikte 2006 yılının sonuna kadar geçerlidir.

Bu arada, Avrupa Komisyonu 2.12.2005 tarihinde aldığı bir kararla, organik üretim için yeni bir düzenleme taslağını benimsediğini ilan etmiştir. 2009'da uygulanması beklenen yeni düzenleme daha basit olacak, tüketiciler organik ürünleri daha kolay tanıyacak ve üreticiler ise hangi kuralları takip edeceklerini tam olarak anlayabileceklerdir. Ancak bunu beklemeksizin, Topluluk veya eşdeğer standartları karşıladığı sürece ülke menşesine bakılmaksızın organik ürünler 2007'den itibaren AB'ne ithal edilebilecektir (Anonymous, 2005b). Eğer bu karar uygulamaya konulursa, Türkiye Topluluğa üye ülkelerin ihracatçıların sorumluluğu aranmaksızın (aracılığı olmaksızın) doğrudan kendi organik ürünlerini AB'ne ihraç edebileceği gibi ve

ilgili Tüzüğün üçüncü ülkeler listesine girmesine gerek de kalmadan, organik ürünleri Topluluk içinde serbest dolaşım hakkına sahip olabilecektir.

Organik Tarım Kanunu'nun genel bir değerlendirilmesi yapılacak olursa; bu kanun öncesi Türkiye'de organik tarımla ilgili yürürlükteki yönetmelik genel olarak Topluluk mevzuatı ile uyumlu olmasına karşın; sonradan yapılan değişiklikleri içermekteydi. Kanun, açık bir yasal temele dayanmaktan uzaktı ve başlangıçta organik tarımı yönlendiren bir çerçeve yarasından yoksun olarak çıkarılmıştı. Organik Tarım Çerçeve Kanunu'nun çıkarılması ile birlikte TKB, gerektiğinde ve zamanında organik tarım sektörüyle ilgili kurumsal, teknik ve bilimsel düzenlemeleri yapma ve Topluluğun ilerdeki düzenlemelerine uyum sağlama yetkisine kavuşmuştur. Kanun aynı zamanda, daha öce mevzuatta bulunmayan ceza hükümlerini ortaya koymuştur. Kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik de organik tarımın esasları ve uygulamasını detaylı bir şekilde ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, Türkiye organik tarım mevzuatını genel olarak Avrupa Birliği mevzuatı ile büyük ölçüde uyumlu hale getirmesine rağmen, kurumsal düzenlemeleri ve yapısal reformları geciktirmeksizin tamamlanması gerekmektedir. Bunun yanında, organik ürünlerimiz için potansiyel ihracat pazarlarımızın (ABD, Japonya, Kanada gibi) mevzuatlarına uyum sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Anonymous, 1957. 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 15.05.1957, Sayı: 9615, Ankara.
- Anonymous, 1971. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 04.04.1971, Sayı: 13799, Ankara.
- Anonymous, 1973. 1734 sayılı Yem Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 07.06.1973, Sayı: 14557, Ankara.
- Anonymous, 1986. 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 16.05.1986, Sayı: 19109, Ankara.
- Anonymous, 1994. Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 18.12.1994, Sayı: 22145, Ankara.
- Anonymous, 1995. Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 29.06.1995, Sayı: 22328, Ankara.
- Anonymous, 1998. 4342 sayılı Mer'a Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 28.02.1998, Sayı: 23272, Ankara.
- Anonymous, 2000. Organic Farming: Guide to Community Rules. European Commission Directorate General for Agriculture. Available from URL: http://ec.europa.eu/agriculture/qual/organic/brochure/abi_o_en.pdf#search=%22organic%20farming%20guide%20to%20community%20rules%22
- Anonymous, 2001a. 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 10.03.2001, Sayı: 24338, Ankara.
- Anonymous, 2001b. 4703 sayılı, Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 11.07.2001, Sayı: 24459, Ankara.

- Anonymous, 2002a. Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 11.07.2002, Sayı: 24812, Ankara.
- Anonymous, 2002b. Kimyasal Gübre Denetim Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 25.04.2002, Sayı: 24736, Ankara.
- Anonymous, 2003a. Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkındaki Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 22.08.2003, Sayı: 25207, Ankara.
- Anonymous, 2003b. AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 24.07.2003, Sayı: 25178, Ankara.
- Anonymous, 2004a. 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 03.12.2004, Sayı: 25659, Ankara.
- Anonymous, 2004b. 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 05.06.2004, Sayı: 25483, Ankara.
- Anonymous, 2004c. Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 18.03.2004, Sayı: 25406, Ankara.
- Anonymous, 2004d. Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral, Özel, Mikrobiyal ve Enzim İçerikli Organik Gübrelere İle Toprak Düzenleyicilerin Üretimi, İthalatı, İhracatı, Piyasaya Arzı ve Denetimine Dair Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 04.05.2004, Sayı: 25453, Ankara.
- Anonymous, 2005a. Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 10.06.2005, Sayı: 25841, Ankara.
- Anonymous, 2005b. Organic Food: New regulation will improve clarity for consumers and farmers: Press releases. Available from URL: <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1679&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>
- Anonymous, 2005c. Bitkisel Üretimle İlişkili Olarak, Doğrudan Gelir Desteği Ödemesi Yapılmasına İlişkin 2005/21 sayılı Tebliğ. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 30.04.2005, Sayı: 25825, Ankara.
- Anonymous, 2006a. Organik Tarım Strateji Belgesi (Taslak). TKB TÜGEM http://www.tarim.gov.tr/arayuz/9/icerik.asp?efl=uretim/organiktaram/organik_tarim.htm&curdir=uretim/organiktaram&fl=organiktaram_taslak_strateji.htm
- Anonymous, 2006b. The IFOAM Organic Guarantee System. Available from URL: http://www.ifoam.org/about_ifoam/standards/ogs.html
- Anonymous, 2006c. Codex Alimentarius. Available from URL: <http://www.codexalimentarius.net/>
- Anonymous, 2006d. Demeter Standards. Available from URL: <http://www.demeter.net/>
- Anonymous, 2006e. Council Regulation (EEC) No 2092/91 of 24 June 1991 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs (OJ L 198, 22.7.1991, p. 1). Available from URL: http://europa.eu.int/eur-lex/en/consleg/pdf/1991/en_1991R2092_do_001.pdf
- Anonymous, 2006f. The National Organic Program. USDA NOP. Available from URL: <http://www.ams.usda.gov/nop/NOP/NOPhome.html>
- Anonymous, 2006g. Japanese agricultural standard of organic agricultural products. Available from URL: http://www.maff.go.jp/soshiki/syokuhin/hinshitu/organic/eng_yuki_59.pdf#search=%22japanese%20agricultural%20standards%20JAS%22
- Anonymous, 2006h. National Standard of Canada for Organic Agriculture. Available from URL: http://www.pwgsc.gc.ca/cgsb/on_the_net/organic/index-e.html
- Anonymous, 2006i. Australian Certified Organic (ACO). Available from URL: http://www.australianorganic.com.au/files/AOS%202006%201.03.06%20FINAL_low%20res.pdf
- Anonymous, 2006j. Organically grown agricultural products and foodstuffs: Related Acts. Available from URL: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l21118.htm>
- Anonymous, 2006k. Screening Chapter 11, Agricultural and Rural Development, Agenda Item 21: Organic Farming. European Commission Enlargement Directorate-General. Available from URL: http://www.abgs.gov.tr/tarama/tarama_files/11/SC11DET_21_Organic_Farming.pdf
- Anonymous, 2006l. Organik Tarımın Geliştirilmesi ve AB'ye Yasal Uyumu. Duyurular, Şubat 2006. Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=13&year=2006&month=02&mnId=2&refNo=PRG-2006-008&desc=1>
- Anonymous, 2006 m. 5488 sayılı Tarım Kanunu. T.C. Resmi Gazete, Tarih: 25.04.2006, Sayı: 26149, Ankara.
- Demiryürek, K. 2004. Dünya ve Türkiye'de Organik Tarım. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı: 3-4, Şanlıurfa.
- Demiryürek, K. 2000. The Analysis of Information Systems for Organic and Conventional Hazelnut Producers in Three Villages of the Black Sea Region, Turkey. Published PhD Thesis. Reading: The University of Reading, UK. pp xvii +372.
- Demiryürek, K. and Güzel, A. 2006. An Extension Program for Organic Animal Husbandry in Kelkit Region of Turkey. The Journal of Extension Systems. Vol 22(1).
- Droop, M.F. 2005. Organic Farming in the EU: Screening with Turkey and Croatia. Agriculture-Directorate General, European Commission. 8 December 2005, Brussels. Available from URL: http://www.abgs.gov.tr/tarama/tarama_files/11/SC11EXP_organic%20farming.pdf
- Sahota, A. 2005. Overview of the Global Market for Organic Food & Drinks. In Willer, H. and Yussefi, M. (eds). The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2005. (7th revised edition) IFOAM, Bonn. Available from URL: <http://orgprints.org/4297/01/1365-world-of-organic-agriculture.pdf>
- Yussefi, M. 2005. Current Status of Organic Farming World-Wide. In Willer, H. and Yussefi, M. (eds). The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2005. (7th revised edition) IFOAM, Bonn. Available from URL: <http://orgprints.org/4297/01/1365-world-of-organic-agriculture.pdf>
- Yussefi, M. 2006. Organic Farming Worldwide 2006 Overview and Main Statistics. In Willer, H. and Yussefi, M. (eds). The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2006. IFOAM, Bonn and FiBL, Frick. Available from URL: <http://orgprints.org/5161/01/yussefi-2006-overview.pdf>